

tályenergia, a ley-vonalak esetében? Hát nem egyszerűen ártatlan butaságról van szó?

Azzal vághatnék vissza, hogy a részemről és más ateisták részéről időnként megnyilvánuló vallásellenesség kizárólag a szavakra szorítkozik. Senkit nem fogok felrobbantani, lefejezni, megkövezni, máglyára vetni, keresztre feszíteni, repülővel lerombolni a felhőkarcolókat pusztán teológiai nézeteltérések miatt. Beszélgetőtársam azonban általában nem éri be ennyivel. Például valahogy így folytatja: „Ez az ellenségesség nem avat-e téged is a magad módján ugyanolyan fundamentalistává, mint amilyenek a Bible Belt (az Egyesült Államok bigottan keresztény déli államainak) vaskalapos lakói?” Le kell tehát számolnom a fundamentalizmus bosszantóan gyakori vádjával.

HOGYAN ÁSSA ALÁ A FUNDAMENTALIZMUS A TUDOMÁNYT?

A fundamentalisták azért biztosak az igazukban, mert az igazságot a szent könyveikből olvasták, és előre tudják, hogy a hitüktől semmi nem fogja őket eltántorítani. A szent könyvek igazsága axióma, nem pedig valamilyen gondolatmenet végeredménye. Ezzel szemben amiben én mint tudós hiszek (például az evolúcióban), abban nem azért hiszek, mert olvastam a szent könyvben, hanem mert tanulmányoztam a bizonyítékokat. Vagyis egészen másról van szó. Az evolúcióval foglalkozó könyveknek nem azért hiszünk, mert szent könyvek, hanem mert elsőprő mennyiségű, egymást kölcsönösen alátámasztó megfigyeléssel szolgálnak. Elvben akármelyik olvasó veheti a fáradságot és ellenőrizheti őket. Ha egy tudományos könyv valamiben téved, azt előbb-utóbb valaki felfedezi, és egy másik könyvben helyreigazítja a hibát. A szent könyvek esetében látványosan nem így áll a helyzet.

A filozófusok és különösen a filozófiailag félművelt amatőrök, még inkább a „kulturális relativizmussal” fertőzöttek itt talán egy unalmas gumicsonttal fognak előhozakodni: ha a tudós hisz a bizonyítékokban, az is egyfajta fundamentalista hit. Ezzel már foglalkoztam másutt, most tehát nem fogom hosszasan ismételni magam. Saját életünkben mindannyian hiszünk a bizonyítékokban, akár

mit is képviselünk amatőr filozófusi minőségünkben. Ha gyilkossággal vádolnak, és a vizsgálóbizottság komor hangon rákérdez, igaz-e, hogy a bűntény éjszakáján Chicagóban tartózkodtam, nem úszhatom meg holmi filozófikus kitérő válasszal: „Attól függ, mit értünk »igazságon«.” Sem pedig holmi relativista antropológiai fejtegetéssel: „Csak az Önök nyugati tudományos »-ban-ben felfogásuk« szerint voltam Chicagóban. A bongolok egészen más »-ban-ben felfogás« szerint élnek, ahol az ember kizárólag akkor van egy bizonyos helyen, ha maga is felkent, érett korú, szárított kecskehere-szippantásra jogosult személy.”¹¹⁵

Lehet, hogy a tudósok is fundamentalisták az *igazság* absztrakt jelentésének meghatározásában. Ahogy e tekintetben mindenki más is az. Semmivel sem vagyok fundamentalistább, ha azt mondom, hogy az evolúció igaz, mint ha azt mondanám, Új-Zéland a déli féltekén található. Hiszünk az evolúcióban, mert bizonyítékok támasztják alá, de egyik napról a másikra elvetnénk, ha vele összeegyeztethetetlen új tapasztalatok birtokába kerülnénk. Igazi fundamentalista viszont sohasem mondana ilyet.

Túláságosan egyszerű volna a fundamentalizmust összekeverni a szenvedéllyel. Talán nagyon is szenvedélyesnek látszom, amikor az evolúciót védelmezem valamelyik fundamentalista kreacionistával szemben, de nem azért, mert én a saját, rivális fundamentalizmusomban hiszek. Hanem, mert elsőprő bizonyítékok szólnak az evolúció mellett, és szenvedélyesen bosszant, hogy ellenfelem ezt nem látja be – vagy még gyakrabban egy pillantást sem hajlandó vetni rá, mert ellentmond a szent könyvének. És szenvedélyességemet csak tovább fokozza, ha arra gondolok, hogy szegény fundamentalista, meg azok is, akiket befolyásol, mennyi mindent *veszítene*. Az evolúció igazsága, sok más tudományos igazsággal egyetemben annyira magával ragadó, elbűvölő és gyönyörű, igazán micsoda tragédia, ha valaki úgy hal meg, hogy mindezt *kihagyja*. Természetesen ettől vagyok szenvedélyes. Hogyan is ne lennék? Az evolúcióban való hitem mégsem fundamentalizmus, de még csak nem is hit, mert tudom, mi kellene ahhoz, hogy másképp gondolkodjam róla, és boldogan meg is tenném, ha a szükséges bizonyítékok előkerülnének.

Időnként elő is fordul ilyesmi. Már másutt elmeséltem annak az oxfordi Zoológiai Tanszéken tanító idős, tekintélyes professzornak

a történetét, aki még egyetemista koromban éveken át szenvedélyesen hitte és tanította, hogy a Golgi-készülék (a sejt belsejének egyik mikroszkopikus alkotórésze) nem valóságos, hanem mesterségesen kitalált dolog. Az volt a szokás, hogy minden hétfőn az egész tanszék meghallgatta egy vendégelőadó kutatási beszámolóját. Az egyik hétfőn egy amerikai sejtbiológus adott elő, aki tökéletesen meggyőző bizonyítékokat hozott fel a Golgi-készülék létezése mellett. Az előadás végén az idős ember a terem elejére sietett, kezét rázta az amerikaival és – meghatott hangon – így szólt hozzá: – Drága kollégám, szeretnék köszönetet mondani Önnek. Az elmúlt tizenöt évben tévedésben voltam! – Vörösre tapsoltuk a tenyerünket. Egy fundamentalista sohasem mondana ilyet. Gyakorlatilag még a tudósok sem mind. Viszont minden tudós ideáljának tekintené ezt a viselkedést – szemben, mondjuk, a politikusokkal, akik valószínűleg köpönyegforgatásnak minősítenék és elítélnék. Az említett eset puszta felidézésétől is gombócot érzek a torkomban.

Mint tudós azért vagyok ellenséges a fundamentalista vallással, mert kifejezetten zülleszt a tudományos vállalkozást. Arra tanít, hogy ne gondolkodjunk, ne akarjunk tudomást venni izgalmas és számunkra hozzáférhető dolgokról. Aláássa a tudományt, és kifacsarja az intellektust. A legszomorúbb általam ismert példa Kurt Wise amerikai geológusé, aki most a Bryan College Center for Origins Research (Eredetkutatási központjának) igazgatója a Tennessee-beli Daytonban. Nem véletlen, hogy ez a Bryan College arról a William Jennings Bryanról kapta a nevét, aki John Scopes természettudomány-tanár 1925-ös úgynevezett majom-perében a vádat képviselte. Wise beteljesíthette volna gyermekkori álmát, és lehetett volna a geológia professzora egy igazi egyetemen, amelynek az a mottója, hogy „Gondolkozz kritikusan!”, nem pedig, mint ahogy a Bryan weboldalán szereplő önmagának ellentmondó jelszó hirdeti: „Gondolkozz kritikusan és bibliailag!”. Szerzett is egy valóságos fokozatot a University of Chicagón, sőt két további magasabb fokozatot is (nem kisebb helyen, mint) a Harvardon, (és nem kisebb tudósnál, mint) Stephen Jay Gouldnál. Jól képzett és valóban ígéretes ifjú tudós volt, a legjobb úton járt ahhoz, hogy megvalósíthassa álmát, természettudományt taníthasson, és egy megfelelő egyetemen kutathasson.

És akkor következett be a tragédia. Nem kívülről jött, hanem belülről, saját lelkéből, amelyet végzetesen meggyengített és tönkre is tett fundamentalista vallásos neveltetése, elhithetve vele, hogy a Föld – chicagói és harvardi tanulmányainak fargya – nem egészen tízezer éves. Túlságosan intelligens volt ahhoz, hogy át fűdjön siklani vallás és tudomány éles szembenállása felett, egyre jobban nyugtalanította is ez a belső konfliktus. Egyszer csak nem bírta tovább a feszültséget és egy ollóval végérvényesen megoldotta a kérdést. Fogott egy Bibliát, végigment rajta, és szó szerint kivágta belőle mindazokat a verseket, amelyeket meg kellett volna tagadnia, ha tudományos világnézete lenne a helyes. E kíméletlenül tisztességes és fáradtságos művelet végeztével olyan kevés maradt a Bibliából, hogy

akármennyire igyekeztem, noha a Szentírás lapjain a margók végig érintetlenek maradtak, képtelen voltam felemelni a Bibliát anélkül, hogy ketté ne szakadt volna. Döntennem kellett tehát az evolúció és a Szentírás között. Vagy a Szentírás igaz és az evolúció téves, vagy az evolúció igaz és a Bibliától kell megszabadulnom... Ott, azon az éjszakán fogadtam el Isten Igéjét, és vetettem el mindent, ami annak valaha ellentmondhat, így az evolúciót is. Egyúttal, nagy fájdalomra minden tudományos álmomat és reményeimet is tűzre vettem.

Ezt rettentően szomorúnak találom, de amíg a Golgi-készülék esete a csodálattól és lelkesedéstől könnyekig meghat, addig Kurt Wise története egész egyszerűen csak szánalmat és megvetést ébreszt bennem. Egész pályafutásán és élete boldogságán önmaga ejtett végzetes, ráadásul ilyen fölösleges és könnyen kivédhető sebet! Csupán a Bibliát kellett volna elhajítani. Vagy szimbolikusan, allegorikusan értelmeznie, ahogy a teológusok szokták. Ehelyett a fundamentalista utat választotta és a tudomány, a tapasztalat, a józan ész terhétől szabadult meg.

A fundamentalisták közt szinte egyedülálló módon Kurt Wise legalább őszinte – lefegyverzően, fájdalmasan, megdöbbentően őszinte. Kapja meg a Templeton-díjat! – lehet, hogy ő lesz az első, aki valóban megérdemli. Wise felszínre hozza azt, ami általában a fun-

fundamentalista -
hiszen mindenféle
vallás-mag

PL₄
tánja volt. Rahman úr végülis megúsza a halálbüntetést, de csak erős nemzetközi nyomás hatására, kóros elmeállapotára való hivatkozással. Most Olaszországban kért menedékjogot, nehogy vakbuzgó iszlám fanatikuskok meggyilkolják. A „felszabadított” Afganisztán alkotmányának egyik cikkelye szerint a hitehagyás még mindig halállal büntetendő. Ne felejtjük, ez nem jelenti emberek vagy tárgyak tényleges sérelmét. Merőben gondolatbűn, hogy Orwell 1984-ének kifejezésével éljünk, amelyért az iszlám törvénykezés szerint a halál jár. Ténylegesen végrehajtott kivégzésre is van példa, 1992. szeptember 3-án Sadiq Abdul Karim Malallah-t fejezték le nyilvánosan Szaúd-Arábiában, miután törvényesen elítélték hitehagyásért és istenkáromlásért.¹¹⁷

Egyszer a televízió által is közvetített vitán vettem részt az 1. fejezetben említett Sir Iqbal Sacranie-val, Nagy-Britannia első számú „méréselt” muzulmán vezetőjével. Felvettem neki a hitehagyásért járó halálbüntetés kérdését. Igyekezett kibújni a válasz alól, de a problémát sem cáfolni, sem tagadni nem tudta. Mindig másra akarta terelni a szót, mondván, hogy jelentéktelen apróságról van szó. Nos, ezt az embert ütötte lovaggá az angol kormány a „vallások közti jó kapcsolatok előmozdításáért”.

PL₅
De a keresztény világban sincs okunk a büszkeségre! Nagy-Britanniában még 1922-ben is kilenc hónap kényszermunkát kapott istenkáromlásért egy bizonyos John William Gott, amiért Jézust egy bohóchoz hasonlította. Szinte hihetetlen, de az istenkáromlás bűne még mindig benne van Nagy-Britannia törvénykönyvében,¹¹⁸ és 2005-ben egy keresztény csoport magánvádas eljárást kezdeményezett a BBC ellen a *Jerry Springer: the Opera* című musical-opera vetítése miatt.

PL₆
Az Egyesült Államokban az utóbbi években már-már meghonosodott az „amerikai taliban” kifejezés, a Google gyorskeresés több mint egy tucat olyan weboldalt ad ki, amely már be is vezette. Az amerikai vallási vezetőktől és a hit talaján álló politikusoktól összegyűjtött idézetek kiábrándítóan emlékeztetnek az afgán tálibok, Khomeini ajatollah és a szaúd-arábiai wahabita hatóságok nyomasztó bigottságára, könyörtelenségére és közönséges aljasságára. Az *American Taliban* honlap különösen gazdag forrása a visszatartóan ostoba idézeteknek, kezdve azzal a remek, egy bizonyos Ann Coultertől származó idézettel, aki, mint amerikai kollégáim meggyőztek

róla, nem az *Onion* által kreált személy: „Le kell rohannunk az országait, meg kell ölni a vezéreiket, őket magukat pedig kereszténységre kell térítenünk.”¹¹⁹ Vannak még más gyöngyszemek is, többek közt Bob Dornan képviselőtől: „Ne használjuk a »meleg« szót, csak mint a »meg se lehet gyógyítani« rövidítését!”*. William C. Boykintól: „George Busht nem az Amerikai Egyesült Államok szavazóinak többsége választotta meg, Isten jelölte ki” – és egy még régebbi, Ronald Reagan belügyminiszterétől származó aranyköpés, aki környezetvédelmi politikáját így fogalmazta meg: „Kár környezetvédelemmel foglalkozni, közeledik ugyanis Krisztus második eljövetele.” Az afgán tálibok és az amerikai tálibok jól példázzák, mi történik, ha az emberek a szent iratokat szó szerint komolyan veszik. Elborzasztó módon jelenítik meg napjainkban, hogy milyen lehetett az élet az Ótestamentum teokráciája alatt. Kimberley Baker *The Fundamentals of Extremism: The Christian Right in America (A szélsőség alapjai: Az amerikai keresztény jobboldal)* című könyve egész végig a keresztény tálibok veszélyét fejtegeti (persze nem így nevezi őket).

HIT ÉS HOMOSZEXUALITÁS

Afganisztánban a tálibok alatt a homoszexualitásért hivatalosan kivégzés járt, azzal az ízléses módszerrel, hogy az áldozatra elevenen rádöntöttek egy falat. Miután ez a „bűn” felnőttek által közös beleegyezéssel végrehajtott magáncselekedet, semmiféle kárt nem okoz senki másnak, ismét csak a vallási abszolutizmus klasszikus esetével állunk szemben. Ám saját hazámnak sincs mire felvágnia. A magánéletben tanúsított homoszexuális viselkedés megdöbbentő módon egészen 1967-ig bűncselekménynek számított. 1954-ben Alan Turing angol matematikus, aki Neumann Jánossal versenghetett a *számítógép atyja* címért, öngyilkosságot követett el, miután a magánéletében elkövetett homoszexuális viselkedés büntetéseért elítélték. Elismerem, nem döntöttek elevenen falat rá. Még azt a választ is felajánlottak neki, hogy vagy két évet tölt börtönben (képzeltjük, rabtársai hogyan bántak volna vele), vagy aláveti magát egy

* Az eredetiben a „gay” szó szerepel a „got aids yet” (AIDS-es már?) rövidítéseként.

PL₇ (Afganisztán)

PL₈ (Anglia)

damentalisták fejében titokban játszódik le, amikor hitüknek ellentmondó tudományos bizonyítékokkal találkoznak. Hallgassuk csak meg összefoglaló szavait:

Noha vannak tudományos érvek is a fiatal Föld feltevésének elfogadására, én mint kreacionista azért hiszek benne, mert így értelmezem a *Szentírást*. Amint évekkkel ezelőtt, még egyetemista koromban bevalloztam tanárainknak, ha a világ összes bizonyítéka a kreacionizmus ellen fordul, én leszek az első, aki ezt elismeri, de mégis kreacionista maradok, mert az Úr Igéje erre utal. Nekem pedig itt kell állnom.¹¹⁶

Mintha a wittenbergi templom kapujára téziseit kiszögező Luthert idézné, de szegény Kurt Wise engem inkább Winston Smithre emlékeztet az 1984-ből – aki kétségbeesetten próbálja elhinni, hogy kettő meg kettő az öt, ha a Nagy Testvér úgy mondja. Winstont azonban megkínózták. Wise kettős tudata nem a testi kényszerítésből fakad, hanem egy némelyek számára szemlátomást éppoly kivédhetetlen kényszerből – a vallásból, amelyet joggal nevezhetnénk a lelki kínzás egyik formájának. Azért vagyok ellenséges a vallással szemben, amit Kurt Wise-zal művelt. És ha ezt megtehettem a Harvardon végzett geológussal, gondoljuk csak el, mennyi mindent megtehet más, kevésbé tehetséges és kevésbé felvértezett emberekkel!

A fundamentalista vallás eltöklelt, hogy tönkretesz sok ezernyi ártatlan, jóra való, fogékony ifjú lélek tudományos nevelését. A nem fundamentalista, „értelmes” vallás talán ezt nem teszi. Csak éppen kipárnázza a fundamentalizmus útját, mert arra tanítja a gyerekeket, hogy a kételkedéstől mentes hit – erény.

AZ ABSZOLUTIZMUS ÁRNYOLDALA

Az előző fejezetben, amelyben az erkölcsi *Zeitgeist* változását próbáltam elmagyarázni, a liberális, felvilágosult, tisztességes emberek széles konszenzusához fordultam. Azzal az optimista feltevéssel éltem, hogy „mi” nagyjából mindannyian osztozunk ebben a konszenzusban, ki jobban, ki kevésbé, és mindazokra gondoltam (val-

lásosakra és nem vallásosakra egyaránt), akik jó eséllyel elolvassák ezt a könyvet. Persze a valóságban nem mindenki részese ennek a konszenzusnak (és nem mindenkinek van kedve elolvasni ezt a könyvet). El kell ismerni, hogy az abszolutizmus távolról sem halott. Éppenséggel rengeteg ember gondolkodását irányítja világszerte, legveszedelmesebben az iszlám világban és a bimbózó amerikai teokráciánál (lásd Kevin Phillips hasonló című könyvét). Az ilyen abszolutizmus majdnem mindig erős vallásos hitből fakad, főképpen emiatt tarthatjuk a vallást a gonosz erejének a világban.

Az Ótestamentumban az egyik legsúlyosabb büntetés az istenkáromlásért jár. Egyes országokban ez ma is érvényben van. A pakisztáni büntető törvénykönyv 295-C bekezdése halálbüntetést ír elő erre a bűncselekményre. 2001. augusztus 18-án Dr. Younis Shaikh orvost és egyetemi előadót ítélték halálra istenkáromlásért. Bűne voltaképpen abban állt, hogy azt mondta tanítványainak, Mohamed próféta sem volt muzulmán, mielőtt negyvenéves korában megalapította ezt a vallást. E „vétség” miatt tizenegy diákja feljelentette a hatóságoknál. Keresztényekkel szemben még gyakrabban alkalmazzák a pakisztáni istenkáromlási törvényt, például Augustine Ashiq „Kingri” Masihot 2000-ben Faisalabadban ítélték halálra. Masih mint keresztény nem vehette feleségül muzulmán kedvesét, mert – akár hiszik, akár nem – a pakisztáni (és az iszlám) törvények nem engedik meg egy muzulmán nő és egy nem muzulmán férfi házasságát. Így hát megpróbált áttérni az iszlámra, ekkor viszont azzal vádolták meg, hogy ezt aljas indítekből teszi. Abból a riportból, amelyet olvastam, nem derült ki, hogy ez volt-e a legsúlyosabb bűne, vagy az, amit állítólag a próféta erkölcsével kapcsolatban mondott. Mindenesetre semmiképpen nem volt az a fajta bűn, amilyenért halálbüntetés járna egy olyan országban, ahol nem a vallási bigottság határozza meg a törvényeket.

2006-ban Abdul Rahmant azért ítélték halálra Afganisztánban, mert áttért a kereszténységre. Megölt vagy megsértett volna valakit, lopott volna, kárt okozott volna valamiben? Szó sincs róla! Egyszerűen csak másként kezdett el gondolkodni. Legbelül, magában áttérték a dolgokat. Olyan gondolatokat dédelgetett, amelyek nem voltak inyére az ország uralkodó pártjának. És ne feledjük, ez már nem a tálibok vezette Afganisztán, hanem az amerikai vezetésű koalíció által hatalomra juttatott Hamid Karzai „felszabadított” Afganisztán.

Egyen kívül mindenki
legyetleneségéből
néha el
hát az is nem egyes emberek
fajta társaság.

PL₁

PL₂

PL₃

– mondhatni, kasztrációval felérő – hormonkezelésnek, amelytől mellei nőttek volna. Saját magánjellegű választása az almába fecskendezett cián volt.¹²⁰

Turing, a német Enigma-kód feltörésében kulcsszerepet játszó intellektus, mondhatni, többet tett a náci legyőzéséért, mint akár Eisenhower, akár Churchill. Turing és Bletchley Parkban dolgozó kutatócsoportja, az *Ultra* tevékenységének köszönhetően a hadműveleteket irányító szövetséges tábornokok a háború jó részében folyamatosan birtokába jutottak a részletes német hadterveknek, még mielőtt a német tábornokoknak idejük lett volna azokat megvalósítani. A háború után, amikor Turing szerepe már nem volt különleges államtitok, lovaggá kellett volna őt ütni és a nemzet megmentőjeként ünnepelni. Ehelyett a magánéletében elkövetett és senkinek semmilyen kárt nem okozó bűnéért elpusztították ezt a kedves, dadogó, különc zsenit. Megint csak a hit alapján moralizáló emberek csalhatalan ismertetőjegy, hogy szenvedélyesen igaztja őket, mit tesznek (vagy akár gondolnak) mások a *magánéletükben*.

Az „amerikai táliboknak” a homoszexualitással szembeni attitűdje egész vallásos abszolutizmusukat jól jellemzi. Hallgassuk csak meg Jerry Falwell atyát, a Liberty University alapítóját: „Az AIDS-szel Isten nem egyszerűen a homoszexuálisokat, hanem a homoszexuálisokat toleráló egész társadalmat bünteti.”¹²¹ Az ilyen emberek először mindig az a csodálatos keresztényi könyörületesség tűnik fel. Vajon miféle szavazók választhatnak meg ciklusról ciklusra egy olyan tájékozatlan, bigott embert, mint Jesse Helms North carolinai republikánus szenátor, aki például így gúnyolódott: „A *New York Times* és a *Washington Post* egyformán hemzseg a homoszexuálisoktól, odaát jóformán mindenki vagy homoszexuális vagy leszbikus.”¹²² Gondolom, azok a szavazók, akik az erkölcsöt szűk vallási értelemben fogják fel, és mindenkitől fenyegetve érzik magukat, aki nem osztja az ő abszolutista hitüket.

Említettem már Pat Robertson, a Keresztény Koalíció megalapítóját. Komoly esélye volt a Republikánus Párt 1988-as elnöklésére, a kampányára több mint hárommillió önkéntest plusz jelentős pénzüsségeket sikerült összetoboroznia. Aggasztó mértékű támogatás, ha az ilyen tipikus nyilatkozataira gondolunk: „A [homoszexuálisok] be akarnak jönni a templomainkba, hogy megzavarják az istentiszteletet, és vért fröccsentsenek mindenhova,

megpróbálják AIDS-szel megfertőzni az embereket és szembeköpní a papokat.” „[A családtervezés] paráznságra tanítja a gyerekeket, az embereket pedig házasságtörésre, mindenfajta bestialitásra, homoszexualitásra, lesbikusságra – mindarra, amit a *Biblia* elítél.” Robertsonnak a nőkhöz való viszonya is megmelengetné az afgán tálibok fekete szívét. „Tudom, hogy fáj hallani a hölgyeknek, de aki megházasodott, az elfogadta a férfit, a férje vezetőségét. Krisztus a háztartás vezetője, az asszony vezetője pedig a férfi, ez így van és kész.”

Gary Potter, a Catholics for Christian Political Action (Katolikusok a keresztény politikai cselekvésért) elnöke ezt találta mondani: „Ha majd a keresztény többség átveszi a hatalmat ebben az országban, nem lesznek sátánista egyházak, nem lesz többé szabadon terjesztett pornográfia, nem lesz többé szó a homoszexuálisok jogairól. Ha majd a keresztény többség hatalomra jut, a pluralizmust erkölcs-telennek és gonosznak fogjuk tekinteni, az állam pedig senkinek nem adja meg a jogot, hogy gonoszságot műveljen.” A „gonosz” mint a szövegből kiviláglik, semmi olyasmit nem jelent, aminek másokra nézve rossz következményei lennének. Egyszerűen olyan magánjellegű gondolatokat és cselekedeteket jelent, amelyek nem felelnek meg a „keresztény többség” magánizlésének.

Fred Phelps atya, a Westboro baptista egyház papja is azok közé a nagyhangú prédikátorok közé tartozik, akik hevesen gyűlölik a homoszexuálisokat. Amikor Martin Luther King özvegye meghalt, temetésén Fred atya tüntetést rendezett, és azt harsogta: „Isten gyűlöli a buzikat és a buzik barátait! Tehát Isten gyűlöli Coretta Scott Kinget, most pedig tűzzel és kénkövel kínozza, ott, ahol soha ki nem pusztulnak a férgek, soha nem huny ki a tűz és a kinszenvedés füstje száll felfelé örökkön-örökké.”¹²³ Könnyű lenne leírni Fred Phelps atyát mint bolondot, de közben rengeteg támogatást és pénzt kap emberektől. Saját honlapja szerint Phelps 1991-től kezdve 22 000 homoszexualitás-ellenes tüntetést rendezett (átlagban négy naponta egyet) az USA-ban, Kanadában, Jordániában és Irakban, olyan jelszavakkal, mint „KÖSZÖNET ISTENNEK AZ AIDSÉRT”. Honlapjának különösen megnyerő szolgáltatása az az automatikus számláló, amely megmondja, hogy egy bizonyos, megnevezett elhunyt homoszexuális hány napja ég a pokolban.

A homoszexualitással kapcsolatos attitűdök sokat elárulnak a

PL₃ (USA)

vallásos hit által inspirált erkölcs jellegéről. Hasonlóan tanulságos példa az abortusz és az emberi élet szentsége.

AZ ÉLET SZENTSÉGE ÉS A HIT

Az emberi embriók valóságos emberpéldányok. Így tehát abszolútista vallásos nézőpontból az abortusz közönséges gonosztett, valódi gyilkosság. Nem is tudom, mihez kezdjek azzal a teljesen személyes észrevételemmel, hogy sokan, akik hevesen tiltakoznak az embrionális élet elpusztítása ellen, az átlagnál sokkal lelkesebbek, amikor felnőtt élet elvételéről van szó. (A tisztesség kedvéért meg kell jegyezni, hogy ez általában nem érvényes a római katolikusokra, akik az abortusz legszenvedélyesebb ellenzői.) Az újjászületett keresztény George W. Bush viszont a mai vallásos hatalom tipikus képviselője. Ők mind az emberi élet doliás védelmezői, feltéve, hogy embrióról (vagy végső stádiumban levő betegről) van szó, olyannyira, hogy megakadályoznak orvosi kísérleteket, amelyek bizonyosan sok-sok ember életét mentenék meg.¹²⁴ A halálbüntetés ellenzésének nyilvánvaló alapja az emberi élet tisztelete. 1976 óta, amikor a Legfelsőbb Bíróság visszavonta a halálbüntetés tilalmát, Texasban hajtották végre az USA ötven államában történt kivégzések több mint egyharmadát. És Bush kormányzósága idején több kivégzés történt, mint Texas történetének bármelyik más kormányzója alatt, átlagosan kilenc naponta egy. Lehet, hogy csak a kötelességét végezte és az állam törvényeit hajtotta végre?¹²⁵ Akkor viszont mit kezdünk azzal a híres riporttal, amelyet Tucker Carlson, a CNN újságírója készített vele? Carlson, aki maga is a halálbüntetés híve, megdöbben, amikor Bush „humorosan” parodizálta a siralomházban az egyik női elítéltet, aki a kormányzóhoz könyörgött, hogy függesszék fel a kivégzést. „Kérem szépen” – hüppög Bush, ajkát csücsörítve a megjátszott kétségbeesésben – „Ne öljenek meg!”¹²⁶ De talán ez a nő is több együttérzésre számíthatott volna, ha hangsúlyozza, hogy ő is embrió volt egyszer. Úgy tűnik, az embriók iránti aggodás sok hívőben rendkívüli hatást vált ki. Kalkuttai Teréz anya a Nobel-békedíj átvételekor tartott beszédében szó szerint azt mondta: „A béke legnagyobb ellensége az abortusz.” *Micsoda?* Hogyan lehet komolyan venni, nemhogy komolyan Nobel-díjra méltónak találni

azt az asszonyt, aki ilyen valóságtól elrugaszkodott ítéletet tesz? Mindazok, akik hajlamosak bedőlni a szenteskedően képmutató Teréz anya jelenségnek, olvassák csak el Christopher Hitchen *The Missionary Position: Mother Teresa in Theory and Practice* (Misszionárius póz: Teréz anya elméletben és gyakorlatban) című könyvét.

Visszatérve az amerikai tálibokra, hallgassuk meg Randall Terryt, az abortuszt végző intézmények és orvosok megfélemlítésére szerveződött Operation Rescue (Megmentés akció) alapítóját: „Ha majd én és a hozzám hasonlók vezetjük ezt az országot, jobb lesz, ha elmenekülsz, mert mi megtalálunk, törvény elé citálunk és kivégzünk benneteket. Ezt tessék szó szerint érteni! A küldetésem részének fogom tekinteni, hogy elítéljék és kivégezzék őket.” Terry itt az abortuszt végző orvosokra utal, keresztény indíttatását pedig jól jelzik egyéb nyilatkozatai:

Azt akarom, hogy az intolerancia hulláma söpörjön végig rajtatok. Azt akarom, hogy a gyűlölet hulláma söpörjön végig rajtatok... Igen, a gyűlölet jó dolog... A mi célunk a keresztény nemzet. Nekünk bibliai kötelezettségünk van, minket Isten szólított fel, hogy hódítsuk meg ezt az országot. Mi nem egyenlő időt akarunk. Mi nem pluralizmust akarunk.

Egyszerű cél kell nekünk! Isten törvényén, a tízparancsolaton alapuló keresztény nemzetet akarunk. Meghunyázkodás nélkül.¹²⁷

Ennek az úgyszólván keresztény fasiszta államnak az ambíciója mindenestül jellemző az amerikai tálibokra. Majdnem pontos tükörképe ez annak az iszlám fasiszta államnak, amely után a világ más tájain oly sok ember oly mohón áhítozik. Randall Terry – egyelőre – nem rendelkezik politikai hatalommal. Ám a könyv megírása idején (2006) az amerikai politikai színtér egyetlen ismerője sem intézheti el kézlegyintéssel.

A konzekvencialista vagy utilitarista felfogás követője valószínűleg egészen másképpen, a szenvedés mérlegelésével közelíti meg az abortusz kérdését. Szenv-e az embrió? (Ha még az idegrendszere kialakulása előtt vetél el, akkor bizonyára nem, de még ha elég idős, hogy idegrendszere legyen, bizonyára akkor sem szenved

red (Szent minden sperma) a *The Meaning of Life* (Az élet értelme) című Monty Python filmben (aki még nem látta, feltétlenül nézze meg!). A „nagy Beethoven-mese” tipikus példa rá, micsoda logikai kátyúba juthatunk, ha az értelmünket megzavarja a vallási ihletésű abszolutizmus.

Vegyük tehát észre, hogy az „életpártiság” egyáltalán nem jelenti az élet pártolását. Csak az emberi életét. Hogy a *Homo sapiens* faj sejtjeinek egyedülállóan különleges jogokat biztosítsunk, nehezen egyeztethető össze az evolúció tényével. Tudom, az abortusz számos ellenzőjét, akik be sem látják az evolúció igazságát, ez nemigen fogja zavarni! Röviden azért hadd fejtsem ki ezt az érvet azoknak az abortuszellenes aktivistáknak az épülésére, akik talán nem annyira tudatlanok a tudomány terén.

Az evolúciós probléma rendkívül egyszerű. Egy embrió sejtjeit azok emberi volta nem ruházhatja fel abszolút különleges erkölcsi státusszal. Azért nem, mert evolúciós értelemben folytonos kapcsolat köt bennünket a csimpánzokhoz és távolabbról a Föld összes élőlényéhez. Ahhoz, hogy ezt beláthassuk, képzeljük el, hogy egy közbeeső faj, mondjuk az *Australopithecus afarensis* sikeresen fennmaradt volna és most felfedeznénk Afrika valamely távoli pontján. Akkor most ezek az élőlények embernek számítanának-e vagy sem? A hozám hasonló konzekvencialista szemében a kérdés választ sem érdemel, ugyanis semmi nem múlik rajta. Elég annyi hozzá, hogy el lennének ragadtatva és meg lennének tisztelve, ha egy új „Lucyval” találkozhatnánk. Az abszolutistának viszont felelnie kell a kérdésre, hogy alkalmazhassa azt az erkölcsi elvet, amely az embereknek, *pusztán ember voltuk miatt*, egyedülállóan különleges státuszt biztosít. Ha dűlőre kellene vinni a dolgot, feltehetőleg olyan bíróságokat kellene felállítaniuk, mint Dél-Afrikában az apartheid idején, amelyek egy-egy konkrét egyénről eldöntik, vajon „embernek minősül-e”.

És még ha az *Australopithecus afarensis* esetében egyértelmű választ lehetne is találni, a biológiai evolúcióhoz elválaszthatatlanul hozzá tartozó folytonosság miatt kell lennie *valamilyen* közbülső fokozatnak, elegendően közel a választóvonalhoz, hogy megszűntesse az erkölcsi princípium abszolút voltát. Szerencsésebb megfogalmazással az evolúcióban nincsenek természetes választóvonalak. A választóvonalak illúziója abból fakad, hogy a közbeeső evolúciós fokozatok esetleg kihaltak. Persze lehet úgy érvelni, hogy

az emberek, mondjuk, más fajoknál jobban képesek szenvedni. Ha ez így lenne, ezen az alapon legitim módon garantálhatnánk különleges státuszt az embernek. Az evolúciós folytonosság viszont azt jelzi, hogy nincs *abszolút* különbség. Az abszolutista erkölcsi különbségtételt alapvetően aláassa az evolúció ténye. Éppenséggel e tény nyugtalanító felismerése lehet az egyik fő oka, amiért a kreacionisták elutasítják az evolúciót: mert tartanak a feltételezett morális következményektől. Ezt nagyon helytelenül teszik, mindenesetre rendkívül különös gondolat, hogy a valóságos világra vonatkozó igazságot befolyásolhatják olyan megfontolások, hogy erkölcsileg mi lenne kívánatos.

HOGYAN LESZ A „MÉRSÉKELT” VALLÁS A FANATIZMUS TÁPTALAJA?

Az abszolutizmus árnyoldalait abortuszklinikákat robbantó amerikai keresztényekkel, valamint afganisztáni tálibokkal illusztráltam, akiknek elsősorban a nőkkel szemben elkövetett kegyetlenkedéseit annyira fájdalmasnak érzem, hogy fel sem kívánom idézni. Kitérhettem volna az ajatollahok Iránjára is vagy a szaúdi hercegek Szaúd-Arábiájára, ahol a nők még autót sem vezethetnek, de az is nehézségekbe ütközik, hogy férfi rokon nélkül elhagyják a házat (aki viszont nagy kegyesen akár egy kisfiú is lehet). Lásd Jan Goodwin *Price of Honour* (A becsület ára) című könyvét, amely megrendítően tárgyalja Szaúd-Arábia és más kortárs teokráciák nőkkel szembeni bánásmódját. Johann Hari, a londoni *Independent* egyik leglegendésebb rovatszerzője írt egy olyan cikket, amelynek már a címe is önmagáért beszél: Legeredményesebb módszer a dzsiháddal szemben a muzulmán nők fellázítása.¹³²

Vagy a kereszténységre áttérve, idézhettem volna azokat az amerikai „üdvözülési” keresztényeket is, akiket Amerika közel-keleti politikájára gyakorolt erőteljes befolyásukban az a bibliai hit vezérel, hogy Izrael Istentől eredően jogot formálhat Palesztina egész földjére.¹³³ Egyes üdvözülési keresztények még ennél is tovább mennek, és igazából nukleáris háborúra vágnak, amelyet „Armageddonként” fognak fel, és a Jelenések könyvének bizarr, de ijesztően népszerű értelmezése szerint ez fogja siettetni Krisztus második

eljövetelét. Nincs mit hozzátennem Sam Harris a *Letter to a Christian Nation* (Levél egy keresztény nemzethez) című könyvében leírt kijózanító megjegyzéséhez:

Nem túlzás tehát azt állítani, hogy ha New York városának helyén hirtelen tűzgömb támadna, majd rövidesen gombafelhővé alakulna, az amerikai lakosság tekintélyes hányada csak a rózsaszínű ragyogást látná meg körülötte, és arra gondolna, most következik el minden dolgok legjobbika, Krisztus második eljövetele. Kiáltóan nyilvánvalónak kellene lennie, hogy az effajta hiedelmek – társadalmi, gazdasági, környezeti és geopolitikai értelemben – aligha járulnak hozzá, hogy tartós jövőt teremthessünk önmagunk számára. Képzeljük el, milyen következményekkel járna, ha az Egyesült Államok kormányának bármely jelentős tényezője abban hinne, hogy a világ hamarosan véget ér és pedig üdvözítő véget ér. Azt a tényt, hogy az amerikai lakoságnak majdnem a fele ebben hisz, kizárólag a vallási dogmák alapján, erkölcsi és szellemi vészhelyzetnek kellene tekintenünk.

Ott vannak továbbá azok, akiket vallásos hitük kiragad az „erkölcsi *Zeitgeist*” felvilágosult konszenzusából. Ők képviselik azt, amit én a vallási abszolutizmus árnyoldalának neveztem, de szokás szélsőségeknek is minősíteni. Ebben a részben viszont arra szeretnék rámutatni, hogy még a jámbor és mérsékelt vallásosság is hozzájárul a hit olyan klímájának megteremtéséhez, amelyben azután otthonosan tenyészik a szélsőség.

2005. júliusában London összehangolt öngyilkos robbantások színhelyévé vált: három pokolgép a metrón, egy pedig a buszon robbant fel. Nem volt olyan szörnyű, mint a World Trade Center elleni 2001-es támadás, és semmiképpen sem olyan váratlan (valójában London már azóta felkészült valami ilyen eseményre, hogy Blair vonakodó szövetségesként felajánlott bennünket Bush iraki inváziójához), a londoni robbantások ennek ellenére egész Angliát megrázták. Az újságok tele voltak gyötrődő kérdésekkel, vajon mi vezethetett négy fiatalembert oda, hogy önmagukat felrobbantva ártatlan embereket rántsanak magukkal a halálba. A gyilkosok kri-

kettkedvelő, jó modorú angol állampolgárok voltak, olyasfajta fiatalok, akiknek a társaságát élvezte az ember.

Miért tettek ilyet ezek a krikettező fiatalemberek? Palesztin társaikkal, japán kamikaze társaikkal, Sri Lanka-i tamil tigris társaikkal ellentétben ezek az eleven pokolgépek nem számíthattak arra, hogy gyászoló családjaik ünnepségekben részesülnek majd, gondoskodnak róluk és mártíryugdíjjal támogatják őket. Épp ellenkezőleg, rokonaiknak egyes esetekben rejtőzködniük kellett. Az egyik merénylő felelőtlenül özvegygé tette állapotos feleségét, és árvaságra juttatta csecsemőkorú gyermekét. E négy fiatalemberek cselekménye kifejezetten katasztrófával ért fel nemcsak önmaguk és áldozataik, de családjuk és a Nagy-Britanniában élő egész muzulmán közösség számára is, akiknek most retorzióktól kell tartaniuk. Csak a vallásos hit ereje vehet rá egyébként normális és rendes embereket, hogy ilyen végletes örvültséget kövessenek el. Megint csak Sam Harris éles szemű megjegyzése talált célba, amikor az Al-Kaida vezér Oszama bin Laden példáját idézte (akinek egyébként semmi köze nem volt a londoni robbantásokhoz). Miért akarná bárki lerombolni a World Trade Centert, elpusztítva benne mindenkit? Ha bin Ladent „gonosznak” nevezzük, csak elhárítjuk a felelősségünket, hogy megfelelő választ adjunk egy ilyen lényeges kérdésre.

Csak 2
(v. u. 336. old.)

Nyilvánvaló a válasz a kérdésre – ha másért nem, hát mert maga bin Laden kifogyhatatlan türelemmel sokszor megfogalmazta. A válasz, hogy bin Laden és a hozzá hasonló valóban hisznek is abban, amiben azt mondják, hogy hisznek. Hisznek a Korán szó szerinti igazságában. Miért váltotta át tizenkilenc jól képzett középosztálybeli férfi evilági életét ezernyi felebarátja elpusztításának kiváltságára? Mert hittek benne, hogy cserébe egyenesen a paradicsomba fognak jutni. Ritka eset, hogy emberek viselkedését ilyen maradéktalanul meg lehessen magyarázni. Miért idegenkedtünk eddig ettől a magyarázattól?¹³⁴

Muriel Gray, a tekintélyes újságíró, a (Glasgow) *Herald* 2005. júliusi számában hasonló gondolatot fejtett ki, ezúttal a londoni robbantásokra vonatkozóan:

Mindent és mindenkit hibáztatnak, kezdve George W. Bush és Tony Blair megszokott gonosz kettősétől egészen a muzulmán közösségek „tétlenségéig”. Pedig soha nem volt még világosabb, hogy a felelősség egyetlen helyre tehető, és ez mindig is így volt. Mindezen nyomorúság, zűrzavar, erőszak, terror és tudatlanság oka természetesen maga a vallás, és ha nevetségesnek tűnik is, hogy ezt a napnál világosabb tényt egyáltalán szóvá kell tennünk, a kormány és a média remekül eljártssza, hogy nem így áll a dolog.

Nyugati politikusaink kerülnek a vallás szó használatát, küzdelmüket ehelyett a terror elleni harcként tüntetik fel, mintha a terror saját akarattal és tudattal bíró szellem vagy erő volna. Vagy a terroristákat jellemzik úgy, mintha merőben a gonoszság vezérelné őket. Pedig nem a gonoszság vezérli. Akármennyire is úgy látjuk, hogy tévúton járnak, az abortuszt végző orvosok keresztény gyilkosaihoz hasonlóan olyasmi motiválja őket, amit ők, híven követve hitük tanítását, igazságosnak tekintenek. Nem pszichotikusok, hanem valóságos idealisták, akik a saját nézőpontjukból racionálisan cselekszenek. Nem valamiféle torz személyes tulajdonságuk miatt érzik jónak a tettüket, sem pedig azért, mert megszállta őket a Sátán, hanem mert a bölcsőtől kezdve a teljes és feltétlen hitre nevelték őket. Sam Harris egy sikertelen palesztin öngyilkos merénylet idézi, aki elmondja, hogy az izraeliek meggyilkolásában „a mártírság szeretete vezérelt... Nem kívántam bosszút állni semmiért. Csak mártír akartam lenni”. 2001. november 19-én a New Yorker interjút közölt egy Nasra Hassan nevű, udvarias, huszonhét éves, csak S. néven ismert palesztin fiatalemberrel, aki egy másik sikertelen öngyilkos merénylet elkövetője volt. Olyan poétikus ékesszólással festi le a paradicsom ígézetét, amint azt a mai mérsékelt vallási vezetők és tanítók prédikálják, hogy, gondolom, érdemes ennél egy kicsit elidőzni:

- Miben áll a mártírság vonzereje? – kérdeztem.
- A szellem ereje felfelé hajt bennünket, az anyagi dolog ereje pedig lefelé – felelte. – Aki hajlik a mártírságra, arra már nem hat az anyagi vonzás. Akciónk kitervelője megkérdezte: „És mi lesz, ha nem sikerül az

akció?” Mi azt feleltük: „Akárhogy is, találkozni fogunk a Profétával és társaival, ha Allah is úgy akarja.” – Lebegtünk, úsztunk abban az érzésben, hogy hamarosan belépünk az öröklétbe. Nem voltak kétségeink. Megesküdtünk a Koránra, Allah jelenlétében, hogy nem fogunk meginogni. Ezt a dzsihád fogadalmát nevezik bayt-al-ridwannak, az Édenkert után, amely a proféták és a mártírok számára van fenntartva. Tudom, más utak is vezetnek a dzsihádhoz. Ez az út azonban édes – a legeslegédesebb. A mártírium minden akciója, ha Allah érdekében történik, annyira sem fáj, mint a szúnyogcsípés!

S. mutatott nekem egy videót, amely az akció végleges megtervezését dokumentálta. A szemcsés felvételen őt láttam két másik fiatalemberrel, amint rituális kérdésfelelet párbeszédbe bocsátkoznak a mártírság dicsőségéről...

A fiatalember a akció kitervelőjével együtt letérdelt és jobb kezüket a Koránra helyezték. A tervező megszólalt: „Készen álltok? Holnap már a Paradicsomban lesztek.”¹³⁵

S. helyében kedvem lett volna megkérdezni a tervezőt: „Hát akkor miért nem te viszed vásárra a bőröd? Miért nem te hajtod végre az öngyilkos akciót, hogy a leggyorsabb úton eljuss a Paradicsomba?” Csakhogy, amit mi olyan nehezen értünk meg – hogy még egyszer hangsúlyozzuk a lényegét, mert nagyon fontos –, ezek az emberek tényleg hisznek abban, amiben azt mondják, hogy hisznek.” A tanulság mindebből az, hogy magát a vallást kell hibáztatnunk, nem pedig a vallási szélsőséget – mintha az igazi, tisztességes vallás rettenetes eltorzulása volna. Voltaire réges-régen jól megfogalmazta: „Akik rá tudnak venni, hogy abszurd dolgokban higgy, rá tudnak venni kegyetlenkedésekre is.” Vagy Bertrand Russell: „Sok ember inkább meghalna, mint hogy elgondolkozzon. Sikerül is nekik.”

Mindaddig, amíg elfogadjuk azt az elvet, hogy a vallásos hitet tiszteletben kell tartani, csak azért, mert vallásos hit, Oszama bin Laden és az öngyilkos terroristák hitétől is nehéz megtagadnunk a tiszteletet. A vallásos hit automatikus tiszteletének elhagyása annyi-

Fontos!

ra világos megoldásnak tűnik, hogy szinte említésre sem érdemes. Ez az egyik oka, amiért mindent megteszek, ami lehetőségemben áll, hogy magára a hitre, nem csak az úgynevezett szélsőséges hitre figyelmeztessenem az embereket. A „mérsékelt” vallás tanításai, ha önmagukban nem is szélsőségesek, nyílt felhívást jelentenek a szélsőség számára.

Azt lehetne mondani, a vallásos hit ebben a tekintetben egyáltalán nem különleges. A hazafiasság vagy az etnikai csoport szeretete éppúgy kikövezi az utat saját szélsősége számára, vagy nem igaz? De bizony igaz, ahogy ez a japán kamikazék és a Sri Lanka-i tamil tigrisek esetében is megmutatkozott. Ám a vallásos hit ereje különösen képes elfojtani minden racionális megfontolást és felülírni minden mást. Ennek oka, gyanítom, többnyire az a könnyű kecsegtető ígélet, hogy a halál nem jelenti a véget, a mártír üdvössége pedig különösen dicsőséges. Részben viszont az, hogy a vallás természeténél fogva eltántorít a kérdezéstől.

A kereszténység, akárcsak az iszlám, arra tanítja a gyermekeket, hogy a kételkedés nélküli hit – erény. Amiben hiszünk, azt nem kell érvekkel alátámasztanunk. Valaki kijelenti, hogy ez vagy az a hitéhez tartozik, és ettől kezdve a társadalom többi tagja, akár ugyanolyan hitű, akár másmilyen, vagy hitetlen, a beivódott szokások szerint köteles rákérdezés nélkül „tiszteletben tartani”, egészen addig, amíg olyan szörnyű vérontásban nem csúcsosodik ki, mint a World Trade Center lerombolása vagy a londoni és madridi robbantásos merényletek. Akkor aztán kórusban harsan fel az elhatárolódás. A papok és a közösség vezetői (mellesleg ki választotta őket?) szép sorban elmagyarázzák, hogy ez a szélsőség az „igazi” hit elfajulása. De egyáltalán hogyan fajulhat el a hit, ha sem objektív igazolása nincs, sem semmiféle kimutatható mértéke, amelytől eltérhetne?

Tíz évvel ezelőtt Ibn Warraq a *Why I Am Not a Muslim* (Miért nem vagyok muzulmán?) című remek könyvében hasonlóan érvelt a mély tudású iszlám tudós szemszögéből. Valójában Warraq könyvéhez jó cím lett volna a *The Myth of Moderate Islam* (A mérsékelt iszlám mítosza) is, amely viszont egy másik tudós, Patrick Sookhdeo, az Institute for the Study of Islam and Christianity igazgatója tollából a (londoni) *Spectator*-ban újabban (2005. július 30.) megjelent cikk valódi címe. „A muzulmánok túlnyomó többsége ma anélkül éli le az életét, hogy erőszakhoz folyamodna, mert a Korán olyan, mint

egy kívánságműsor. Aki békét akar, talál benne békés verseket. Aki pedig háborút, talál harcias verseket is.”

Sookhdeo továbbmenve kifejti, hogy az iszlám tudósok, a Koránban fellelhető számtalan ellentmondás megoldására fejlesztették ki a feloldás elvét, amely szerint a későbbi szövegek felülírják a korábbiakat. Sajnálatos módon a Korán békés szakaszai többnyire koraiak, Mohamed mekkai tartózkodásának idejéből valók. A harciasabb versek viszont általában később, a Medinából való menekülése után keletkeztek. Emiatt aztán:

„az iszlám – béke” mantrája majdnem ezernégyszáz éve nem időszerű. Körülbelül tizenhárom olyan év volt, amikor az iszlám béke és csak béke volt... A mai radikális muzulmánok, akárcsak a klasszikus iszlámot kifejlesztő középkori jogászok számára helyesebb volna azt mondani, hogy „az iszlám – háború”. Anglia egyik leg-radikálisabb iszlamista csoportja, az al-Ghurabaa a londoni bombázások után kijelentette: „az a muzulmán, aki tagadja, hogy a terror része az iszlámnak, az kafir”. A „kafir” hitetlent (vagyis nem muzulmán) jelent, és durva sértésnek minősül...

Lehetséges volna, hogy a két öngyilkos fiatalember nem az angliai muzulmán közösség pereméről érkezett, sem a hit eszeveszett, szélsőséges értelmezését nem követte, hanem éppenséggel a muzulmán közösség magjából jöttek és az iszlám bevett értelmezése vezette őket?

Még általánosabban (és ez éppúgy áll a kereszténységre, mint az iszlámra), a gyakorlatban a gyerekek tanításának legrombolóbb eleme, hogy a hit önmagában erény. A hit valójában ártalom, pontosan azért, mert nem igényel igazolást és nem tűr meg ellenvetést. Aki a megkérdőjelezhetetlen hit erényére tanítja a gyerekeket – ha minden más összetevő is rendelkezésre áll, amit nem nehéz biztosítani –, a jövőbeli dzsihádok és kereszties háborúk potenciálisan halálos fegyvereivé képezi ki őket. A félelem ellen a mártírok Paradicsomának ígéretével felvértezve a hit katonája előkelő helyet érdemel a fegyverek sorában a számszerűjtől kezdve a harci paripán át

egészen a tanking és fűrtös bombáig. Ha a gyerekeket a feltétlen hit legfőbb erénye helyett arra tanítanánk, hogy tegyenek fel kérdéseket és gondolják át a hitüket, jó eséllyel nem lenne több öngyilkos merénylő. Az öngyilkos merénylők azért teszik, amit tesznek, mert igazán elhiszik, amit a vallási iskolákban tanítottak nekik: hogy az Isten iránti kötelesség minden más értéknél előbbre való, és hogy a kötelességteljesítés közben elszenvedett mártírhálál elnyeri jutalmát a paradicsomban. Ezt a leckét pedig nem feltétlenül extrém fanatikusok, hanem rendes, tisztességes, a fő áramlathoz tartozó vallási oktatók verték a fejükbe, miután matracokra szép sorban leültették őket és ritmikusan kellett bólogatniuk ártatlan kis fejükkel, fel-le, amíg a szent könyv minden egyes szavát be nem tanulták, mint elbutult papagájok. A hit nagyon-nagyon veszélyes lehet, és súlyos gonosztett tudatosan sulykolni az ártatlan gyermek kiszolgáltatott agyába. A következő fejezetben magával a vallás által megerőszkolt gyermekkorral foglalkozunk.

9

GYERMEKKOR, BÁNTALMAZÁS ÉS MENEKÜLÉS A VALLÁSTÓL

*Minden faluban van egy fáklya – a tanító, és aki azt kioltja
– a pap.*

— VICTOR HUGO

